

**Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

ZITTING 1977-1978

18 JANUARI 1978

WETSVOORSTEL

betreffende de zwangerschapsonderbreking

(Ingediend door Mevr. Leona Detiègue)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Een groot aantal van onze medeburgers ondervinden een duidelijk gevoel van onbehagen voor de kennelijke wanverhouding tussen de strafwetgeving inzake abortus en de sociale werkelijkheid. Dit blijkt zowaar uit het aantal wetsvoorstellen die in de laatste jaren werden ingediend in het Parlement door personaliteiten van verscheidene politieke strekkingen, ten einde deze wetgeving in de richting van een grotere liberalisering te wijzigen (1). In het bewustzijn van de ernst van dit vraagstuk heeft de Regering, bij koninklijk besluit van 13 december 1974, de Staatscommissie voor de ethische problemen opgericht.

In een merkwaardig verslag heeft deze commissie de toestand onderzocht inzake de anticonceptie, het anonymaat van de moeder en de zwangerschapsonderbreking. Zij besluit (2) dat :

(1) Senaat 18 februari 1971 — de heer W. Calewaert, nr 280 (1970-1971).

Senaat 15 december 1971 — de heer W. Calewaert, nr 39 (1971-1972).

Senaat 20 februari 1973 — de heer B. J. Risopoulos, nr 94 (1972-1973).

Kamer 21 februari 1973 — Mevrouw N. Dinant, nr 483 (1972-1973), nr 1.

Senaat 7 november 1973 — de heer M. A. Pierson, nr 46 (1973-1974).

Senaat 15 mei 1974 — de heer M. A. Pierson, nr 135 (B. Z. 1974), nr 1.

Kamer 27 juni 1974 — de heer G. Cudell, nr 139 (B. Z. 1974), nr 1.

Senaat 18 november 1976 — de heer B. J. Risopoulos, nr 970/1 (1976-1977).

Kamer 18 januari 1977 — Mevrouw N. Dinant, nr 1061/1 (1976-1977).

Senaat 20 januari 1977 — de heer J. Pede, nr 1028/1 (1976-1977).

Senaat 7 juli 1977 — de heer M. A. Pierson, nr 123/1 (B. Z. 1977).

Senaat 11 oktober 1977 — de heren Payfa en Bertrand, nr 159/1 (1977-1978).

(2) Senaat 11 oktober 1976 — Verslag van de Staatscommissie voor de ethische problemen — 954 (1976-1977), blz. 140, nrs 240-241.

**Chambre
des Représentants**

SESSION 1977-1978

18 JANVIER 1978

PROPOSITION DE LOI

sur l'interruption de la grossesse

(Déposée par Mme Leona Detiègue)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Un grand nombre de nos concitoyens éprouvent un net sentiment de malaise devant le fossé qui en matière d'avortement sépare manifestement la loi pénale de la réalité sociale, comme le prouve la série de propositions de loi que des personnalités appartenant à diverses tendances politiques ont déposées au Parlement au cours de ces dernières années dans le but de modifier la loi dans le sens d'une plus grande libéralisation (1). Conscient de la gravité de ce problème, le Gouvernement a institué, par arrêté royal du 13 décembre 1974, la Commission nationale pour les problèmes éthiques.

Dans un rapport remarquable, cette commission a examiné les problèmes de la contraception, de l'anonymat de la mère et de l'interruption de la grossesse. Elle conclut que (2) :

(1) Sénat 18 février 1971 — M. W. Calewaert, no 280 (1970-1971).

Sénat 15 décembre 1971 — M. W. Calewaert, no 39 (1971-1972).

Sénat 20 février 1973 — M. B. J. Risopoulos, no 94 (1972-1973).

Chambre 21 février 1973 — Mme N. Dinant, no 483/1 (1972-1973).

Sénat 7 novembre 1973 — M. M. A. Pierson, no 46 (1973-1974).

Sénat 15 mai 1974 — M. M. A. Pierson, no 135/1 (S. E. 1974).

Chambre 27 juin 1974 — M. G. Cudell, no 139/1 (S. E. 1974).

Sénat 18 novembre 1976 — M. B. J. Risopoulos, no 970/1 (1976-1977).

Chambre 18 janvier 1977 — Mme N. Dinant, no 1061/1 (1976-1977).

Sénat 20 janvier 1977 — M. J. Pede, no 1028/1 (1976-1977).

Sénat 7 juillet 1977 — M. M. A. Pierson, no 123/1 (S. E. 1977).

Sénat 11 octobre 1977 — MM. Payfa et Bertrand, no 159/1 (1977-1978).

(2) Sénat 11 octobre 1976 — Rapport de la Commission nationale pour les problèmes éthiques — 954 (1976-1977), p. 140, nos 240-241.

— de wetgevende macht erover moet waken dat de wetten op een menselijke manier toepasbaar zijn en overeenstemmen met het maatschappelijk geweten;

— de taak van de gerechtelijke macht erin bestaat te waken over de toepassing van de wet en alle willekeur uit te schakelen;

— onze wetgeving die op het gebied van de zwangerschapsafbreking een uitsluitend strafrechterlijk karakter heeft aan deze voorwaarden niet meer beantwoordt.

De minderheidsnota zelf erkent: « Er ligt een hele kloof tussen de huidige wet op de abortus en de praktijk » (3).

De huidige wetgeving — die de bepalingen van het Straf-wetboek van 1810 overneemt en verduidelijkt — dagtekent van 1867. De wet van 20 juni 1923 heeft de beteugeling verscherpt en bepaalt strenge straffen voor wie publiciteit maakt voor middelen die vruchtafdrijving veroorzaken alsook voor alwie ze vervaardigt, verkoopt, verspreidt, tentoonstelt, invoert of vervoert.

Het verslag bevestigt dat deze wetgeving, hoe volledig en uitvoerig ze ook is, zeer weinig, ja minder en minder wordt toegepast, en op zeer ongelijke wijze in de verscheidene gedeelten van het land (4). De minderheidsnota ont-kent dit niet (5). Desondanks betwist zij op fundamentele wijze de besluiten van het verslag en beweert dat « talloze vruchtafdrijvingen worden voorkomen door de verbodsbe-palingen » (6). Dit is echter een loutere bewering en de minderheidsnota zelf zet de bewijstingen uiteen op dat ge-bied, waar de toestand niet erg duidelijk is (7). Deze stelling wordt trouwens op afdoende wijze weerlegd in het verslag (8), maar daarover zwijgt de minderheidsnota. Hier zij opgemerkt dat — anders dan het verslag dat maandenlang het basisdocument is geweest van de commissie — de inhoud van de minderheidsnota nimmer aan de andere leden van de commissie werd bekendgemaakt en dat deze nota derhalve nooit in de voltallige vergadering werd besproken.

Deze wetgeving brengt een steeds groeiende discriminatie mee vermits de vruchtafdrijvingen ieder jaar bij tienduizenden worden uitgevoerd, hetzij door onbevoegde personen (clandestiene abortus) hetzij volgens een correcte en aan het individueel geval aangepaste techniek door een daarmee vertrouwd medicus (*abortus arte provocatus*) (9).

De clandestiene abortus is de enige toevlucht, de enige uitweg voor de grote meerderheid der vrouwen zonder financiële middelen, die zich niet bij machte voelen om de lasten en de verantwoordelijkheid van een moederschap te dragen. Tegenover de *abortus arte provocatus* brengt hij een veel groter risico mee voor het leven van de vrouw (100 maal meer moedersterfte) en voor ernstige verwikkelingen zowel voor haar gezondheid als voor haar verdere vruchtbaarheid (10). Ongetwijfeld brengt de vrees voor de vervolgingen er de vrouwen toe zulke zware risico's te dragen, wanneer zij besloten hebben hun zwangerschap te onderbreken. Daarbij is het zeker, en de minderheidsnota erkent het, dat de vervolgingen meestal slechts mogelijk worden gemaakt door zeldzame verklikkingen die over het algemeen ingegeven worden door « weinig fatsoenlijke be-weegredenen » (11), of door de loslippigheid van bepaalde

— le pouvoir législatif doit veiller à ce que les lois soient humainement applicables et conformes à la conscience sociale;

— le pouvoir judiciaire a pour mission de veiller à l'application de la loi sans laisser place à l'arbitraire;

— notre législation, qui en matière d'interruption de la grossesse a un caractère exclusivement pénal, ne remplit plus ces conditions.

Le rapport de minorité reconnaît lui-même que : « Entre la loi actuelle sur l'avortement et la pratique, il y a un monde » (3).

La législation actuelle, qui reprend et précise les dispo-sitions du Code pénal de 1810, date de 1867. La loi du 20 juin 1923 a renforcé la répression : elle a prévu des peines sévères pour quiconque fait de la publicité pour des moyens provoquant l'avortement ainsi que pour quiconque les fabrique, vend, distribue, expose, importe ou exporte.

Le rapport confirme que, si complète et si détaillée qu'elle soit, cette législation est très peu appliquée, l'est même de moins en moins et l'est de manière très inégale dans les diverses régions du pays (4). Le rapport de minorité ne le nie d'ailleurs pas (5). Néanmoins, il conteste de manière fondamentale les conclusions du rapport et affirme que « la prohibition évite un nombre appréciable d'avortements » (6). Il s'agit toutefois d'une affirmation pure et simple et le rapport de minorité lui-même évoque les divergences en ce domaine, où la situation n'est pas très claire (7). Cette thèse est d'ailleurs réfutée de manière préemptoire dans le rapport (8), mais le rapport de minorité reste muet sur ce point. Il convient de faire observer ici que, si le rapport a été pendant de longs mois le document de base de la commission, le contenu du rapport de minorité n'a jamais été porté à la connaissance des autres membres de la com-mission et que celui-ci n'a, dès lors, jamais été discuté en séance plénière.

La présente législation a pour résultat une discrimination toujours plus grande, étant donné que des dizaines de mil-liers d'avortements sont pratiqués chaque année, soit par des personnes non qualifiées (avortement clandestin), soit, selon une technique correcte et adaptée à chaque cas indi-viduel, par un médecin familiarisé avec elle (*abortus arte provocatus*) (9).

L'avortement clandestin est le seul recours, la seule issue qui s'offre à la grande majorité des femmes qui sont sans ressources financières et ne se sentent pas à même de sup-porter les charges et les responsabilités d'une maternité. Par rapport à l'*abortus arte provocatus* il expose la vie de la femme à des périls bien plus grands (mortalité mater-nelle cent fois plus forte) et comporte pour celle-ci bien plus de risques de complications sérieuses aussi bien pour sa santé que pour sa faculté de procréation ultérieure (10). Il n'y a nul doute que c'est la crainte des poursuites qui amène les femmes à prendre des risques aussi graves lorsqu'elles ont pris la décision d'interrompre leur grossesse. D'autre part, il est certain — et le rapport de minorité le reconnaît — que des poursuites ne sont le plus souvent rendues possibles que par de rares dénonciations, qui sont « généralement mises par des mobiles peu honorables » (11),

(3) Senaat 11 oktober 1976 — Verslag van de Staatscommissie voor de ethische problemen — 954 (1976-1977), blz. 281.

(4) *Ibidem*, blz. 122, nr. 99.

(5) *Ibidem*, blz. 267, §§ 15 tot 17.

(6) *Ibidem*, blz. 282.

(7) *Ibidem*, blz. 208 tot 211.

(8) *Ibidem*, blz. 118-119, nrs 73 tot 75.

(9) *Ibidem*, blz. 109, nr. 8.

(10) *Ibidem*, blz. 109, nrs 9 tot 11.

(11) *Ibidem*, blz. 267, § 15.

(12) Correctionele Rechtbank Charleroi, 6e Kamer, 27 juni 1974 — Journal des Tribunaux, 1975, blz. 28.

(3) Sénat, 11 octobre 1976 — Rapport de la Commission nationale pour le problèmes éthiques — 954 (1976-1977), p. 281.

(4) *Ibidem*, p. 122, no 99.

(5) *Ibidem*, p. 267, §§ 15 à 17.

(6) *Ibidem*, p. 282.

(7) *Ibidem*, pp. 208 à 211.

(8) *Ibidem*, pp. 118-119, nos 73 à 75.

(9) *Ibidem*, p. 109, no 8.

(10) *Ibidem*, p. 109, nos 9 à 11.

(11) *Ibidem*, p. 267, § 15.

(12) Tribunal correctionnel Charleroi, 6e Chambre, 27 juin 1974 — Journal des Tribunaux, 1975, p. 28.

diensten, die telkens een inbreuk uitmaakt op het geneeskundig geheim (12).

Anders dan de clandestiene abortus, biedt de *abortus arte provocatus* alle waarborgen wat betreft de gezondheid van de vrouw. Maar ook hier heeft de strafbaarheid een sociale discriminatie voor gevolg. In België wordt hij door enkele zeldzame ziekenhuisdiensten uitgevoerd in volkomen betrouwbare voorwaarden (13). Maar steeds is er de voortdurende bedreiging van vervolgingen, en blijft de plaag van de clandestiene abortus voortduren. Ook daarom nemen talrijke vrouwen die over voldoende financiële middelen beschikken hun toevlucht tot *abortus arte provocatus* in het buitenland, hoofdzakelijk in gespecialiseerde klinieken in Nederland en in Groot-Brittannië. Alhoewel dit er enkele duizenden zijn ieder jaar (14) maken zij slechts een kleine minderheid uit tegenover de tienduizenden vrouwen die in België tot de clandestiene abortus worden gedreven. Deze « bevoorrechtens » zijn evenwel beroofd van alle psychologische en geneeskundige bijstand vóór de beslissing die zij hebben moeten nemen en evenzeer na de ingreep.

Moet het gerecht juist die vrouwen hardnekkig blijven vervolgen, die precies de zwakste en mæst weerloze leden van onze menselijke gemeenschap zijn? En waar blijft hierbij de bescherming van de gezondheid van de vrouw?

Het beginsel zelf van de beteugeling vindt niet meer zijn onmisbare grondslag in het openbaar bewustzijn. Een belangrijk gedeelte van de bevolking beschouwt de zwangerschapsonderbreking inderdaad niet als een sociaal of moreel verwerpelijke daad.

Daaruit mag worden besloten dat het in stand houden van een nutteloos repressieve wetgeving — ten nadele van een overgroot aantal vrouwen — onafwendbaar twee gebruiken bestendigt die beide even onverdedigbaar zijn : de clandestiene abortus en het « abortustoerisme ». De huidige wet is bijgevolg niet enkel een gedeeltelijk ondoeltreffende wet, zij is een schadelijke wet die de gezondheid van de bevolking grovelijk aantast en sociaal onrechtvaardig is. De wettelijke oplossingen die worden voorgesteld in het verslag (15) en de wetsvoorstellen die tot op heden werden ingediend hebben de verdienste deze waarheid te erkennen, maar het gebrek er niet alle gevolgen uit te trekken.

Men moet als noodzakelijk beschouwen en het is niet meer dan menselijk, dat de vrouw die staat voor een mogelijke vrijwillige zwangerschapsonderbreking wordt aanhoord door een genesheer die niet weigert haar probleem te onderzoeken, die haar de tijd geeft om na te denken — zonder uitvluchten te zoeken tot het te laat is — die samen met haar voor en tegen zal afwegen van de beslissing, zowel op het familiaal als op het sociaal en geneeskundig vlak. Na de ingreep is het even noodzakelijk de vrouw geneeskundig en psychologisch bij te staan om te komen tot een planning van latere zwangerschappen (16) (17).

Daarbij is de openbare mening er meer en meer van overtuigd dat de toevlucht tot zwangerschapsonderbreking een mislukking betekent die eerst en vooral de vrouw aanbelangt en dat het haar alleen toebehoort terzake een beslissing te treffen na alle gevolgen ervan te hebben overwogen. Weliswaar moet aan de vrouw de mogelijkheid worden gegeven over al de aspecten van de toestand te worden ingelicht, maar zij moet de toestand vrij kunnen bespreken met diegenen in wie zij haar vertrouwen stelt, zonder dat de oplossing haar wordt opgedrongen. In deze tijd is het niet meer aan te nemen dat een nieuw stelsel wordt ingevoerd waarbij de vrouw als wettelijk onbekwaam

ou encore par l'indiscrétion de certains services, qui commettent ainsi une infraction au secret professionnel (12).

Contrairement à l'avortement clandestin, l'*abortus arte provocatus* offre toutes les garanties pour la santé de la femme. Mais, dans ce cas également, son caractère punisable entraîne une discrimination sociale. En Belgique, il est pratiqué dans des conditions absolument dignes de confiance par quelques rares services hospitaliers (13). Cependant, il reste toujours possible de poursuivre et le fléau de l'avortement clandestin perdure. Pour cette raison également de nombreuses femmes disposant de moyens financiers suffisants ont recours à l'*abortus arte provocatus* à l'étranger, principalement dans des cliniques spécialisées des Pays-Bas et de Grande-Bretagne. Bien qu'elles soient plusieurs milliers chaque année (14), elles ne constituent qu'une petite minorité au regard des dizaines de milliers de femmes qui sont acculées à l'avortement clandestin en Belgique. Ces privilégiées sont néanmoins privées de toute assistance psychologique et médicale tant avant la décision qu'elles ont dû prendre qu'après l'intervention.

La justice doit-elle continuer à poursuivre avec obstination les femmes qui sont précisément les membres les plus faibles et les plus vulnérables de notre société humaine ? Qu'adviendra-t-il, à cet égard, de la protection de la santé de la femme ?

Le principe même de la répression ne trouve plus son fondement inéluctable dans la conscience publique. En effet, une partie importante de la population ne considère pas l'interruption de grossesse comme un acte socialement ou moralement répréhensible.

Il est permis d'en conclure que le maintien d'une législation inutilement répressive — au détriment d'un très grand nombre de femmes — perpétue inévitablement deux pratiques aussi indéfendables l'une que l'autre : l'avortement clandestin et le « tourisme abortif ». Par conséquent, la loi actuelle est non seulement une loi partiellement inefficace, elle est aussi une loi néfaste qui porte gravement atteinte à la santé de la population et est inéquitable du point de vue social. Les solutions législatives proposées dans le rapport (15) et les propositions de loi déposées jusqu'ici ont le mérite de reconnaître cette vérité, mais le défaut de ne pas en tirer toutes les conclusions.

Il convient de considérer comme nécessaire — et rien là que d'humain — que la femme qui se trouve confrontée à la possibilité d'une interruption volontaire de sa grossesse soit entendue par un médecin qui ne refuse pas d'examiner son problème, qui lui donne le temps de réfléchir — sans chercher des échappatoires jusqu'à ce qu'il soit trop tard —, qui pèse avec elle le pour et le contre de la décision, tant sur le plan familial que social et médical. Après l'intervention, il est tout aussi nécessaire d'assister la femme médicalement et psychologiquement afin de planifier d'éventuelles grossesses ultérieures (16) (17).

A cet égard, l'opinion publique est de plus en plus persuadée que le recours à l'interruption de grossesse signifie un échec qui intéresse avant tout la femme et qu'il lui appartient, à elle seule, de prendre une décision sur ce point, après en avoir envisagé toutes les conséquences. Certes, il convient de donner à la femme la possibilité d'être informée de tous les aspects de la situation, mais elle doit pouvoir discuter librement de celle-ci avec ceux en qui elle place sa confiance, sans que la solution lui soit imposée. À notre époque, il n'est plus admissible que soit instauré un nouveau régime qui considère la femme comme également incapable et lui impose une décision après que son problème,

(13) Senaat 11 oktober 1976 — Verslag van de Staatscommissie voor de ethische problemen — 954 (1976-1977), blz. 117, nr. 65.

(14) *Ibidem*, blz. 118, nrs 68 tot 71.

(15) *Ibidem*, blz. 133-134, nrs 182 tot 184.

(16) *Ibidem*, blz. 133, nr 180 en blz. 134, nrs 185 tot 199.

(17) Revue de l'Université de Bruxelles, 1975/2-3, blz. 50 en suiv.

(13) Sénat 11 octobre 1976 — Rapport de la Commission nationale des problèmes éthiques, Doc. no 954 (1976-1977), p. 117, no 65.

(14) *Ibidem*, p. 118, nos 68 à 71.

(15) *Ibidem*, pp. 133-134, nos 182 à 184.

(16) *Ibidem*, p. 133, no 180, et p. 134, nos 185 à 199.

(17) Revue de l'Université de Bruxelles, 1975/2-3, p. 50 et suiv.

wordt beschouwd en haar een beslissing zou worden opgelegd nadat haar toch zeer persoonlijk probleem besproken, onderzocht en beoordeeld zou geweest zijn door anderen en volgens maatstaven die niet de hare zijn. De vrijwillige zwangerschapsonderbreking is de zaak van twee personen : de vrouw die ze moet ondergaan en de geneesheer die ze moet uitvoeren.

De beperkingen opgelegd aan de beslissing van de vrouw behoren tot het geneeskundig gebied. De geneesheer moet ten volle de technische verantwoordelijkheid van de ingreep op zich nemen. De keuze van de middelen, het ogenblik van zijn optreden, de omstandigheden waarin de zwangerschapsonderbreking moeten plaats vinden, moeten door hem worden overwogen. Zij kunnen niet in teksten worden vastgelegd. Teksten in dit verband kunnen spoedig worden voorbijgestreefd door de evolutie van de geneeskunde. Door het vaststellen van vaste regelen zou de practicus steeds aan vervolgingen kunnen blootgesteld blijven.

De enige regelen die mogen opgelegd worden zijn die van de geneeskundige deontologie, aangepast aan de verworvenheden van de wetenschap. Indien de ontvangststructuren verplichtend worden gemaakt of indien enige andere beperking wordt opgelegd, zal de wet bepaalde vormen van *abortus arte provocatus* blijven bestraffen en zal zij, zoals zulks thans het geval is, de markt van de clandestiene abortus of die van de abortus in het buitenland — voor de meer gegoeden — blijven bevoorraden.

Het spreekt echter vanzelf dat een geneesheer nooit verplicht is een zwangerschapsonderbreking uit te voeren, indien hij deze niet aangewezen acht of eenvoudig indien zulke handeling strijdig is met zijn diepste overtuiging. Het verzoek dat hem daartoe wordt gedaan brengt geen vaststelling mee dat iemand in groot gevaar verkeert in de zin van de artikelen 422bis en 422ter van het Strafwetboek (wet van 6 januari 1961). Indien de geneesheer deze handeling beschouwt als strijdig met zijn geweten is het evenwel zijn plicht dit onmiddellijk aan de vrouw mede te delen. Geen enkele aansprakelijkheid zal hem dan kunnen worden ten laste gelegd voor een laattijdige onderbreking van de zwangerschap.

Er is maar één middel om de vruchtafdrijving onder al haar vormen op menselijke en doelmatige wijze te bestrijden : de *abortus arte provocatus* uit het gebied van het strafrecht lichten. Indien men wil dat de ontvangststructuren ten volle hun taak vervullen die erin bestaat de vrouwen in nood te helpen en op te leiden tot het gebruik van anticonceptiva, dan moet men er geen drukkingsmiddel van maken, maar erover waken dat zij hun opdracht van fysieke en morele bijstand vervullen in een geest van eerbied voor de vrouw als een volwassen persoon, die verantwoordelijk is voor zichzelf en voor haar beslissingen.

Bespreking van de artikelen

De clandestiene abortus moet worden gelijkgesteld met een illegale handeling van uitoefening van de geneeskunde en als zodanig betuigd. Dat is de draagwijdte van artikel 1.

De vruchtafdrijving gepleegd zonder de toestemming van de vrouw blijft strafbaar krachtens de artikelen 348 en 349 van het Strafwetboek.

Artikel 2 heft de artikelen 350, 351, 352 en 353, evenals de laatste twee leden van artikel 383 van het Strafwetboek op.

Daar de zwangerschapsonderbreking een handeling is van uitoefening der geneeskunde wordt zij geheel beheerst door de regelen van de geneeskundige deontologie, die volstaat om de beperkingen op te leggen die vereist zijn voor de gezondheid van de vrouw.

quand même très personnel, a été discuté, examiné et apprécié par d'autres, selon des critères qui ne sont pas les siens. L'interruption volontaire de la grossesse est l'affaire de deux personnes : la femme qui doit la subir et le médecin qui doit la pratiquer.

Les limites imposées à la décision de la femme ressortissent au domaine médical. Le médecin doit assumer pleinement la responsabilité technique de l'intervention. Il doit considérer lui-même le choix des moyens, le moment de son intervention et les circonstances dans lesquelles doit avoir lieu l'interruption de la grossesse. Ces éléments ne sauraient être spécifiés dans des textes, lesquels peuvent se trouver rapidement dépassés par l'évolution de la médecine. La définition de règles intangibles exposerait en permanence le praticien à des poursuites.

Les seules règles qui peuvent être imposées sont celles de la déontologie médicale, adaptées aux acquis de la science. Si les structures d'accueil sont rendues obligatoires ou si toute autre restriction est imposée, la loi continuera à pénaliser certaines formes d'avortement provoqué et, comme c'est le cas aujourd'hui, à alimenter le marché de l'avortement clandestin ou, pour les plus nanties, celui de l'avortement à l'étranger.

Il est évident toutefois qu'un médecin ne peut jamais être obligé de pratiquer une interruption de grossesse qu'il estime contre-indiquée ou simplement que cet acte soit contraire à sa conviction profonde. La demande qui lui en est faite n'entraîne pas la constatation qu'une personne est exposée à un péril grave au sens des articles 422bis et 422ter du Code pénal (loi du 6 janvier 1961). Si le médecin considère que cet acte est contraire à sa conscience, il a cependant le devoir d'en informer immédiatement la femme. Aucune responsabilité ne pourra dès lors lui être attribuée du chef d'interruption tardive de la grossesse.

Il n'existe qu'un seul moyen de combattre humainement et efficacement l'avortement sous toutes ses formes : dépenaliser l'*abortus arte provocatus*. Si l'on veut que les structures d'accueil remplissent pleinement leur tâche, qui consiste à aider la femme en détresse et à l'éduquer à l'emploi des moyens anticonceptionnels, il importe de ne pas en faire "un instrument de pression, mais de veiller à ce qu'elles remplissent leur mission d'assistance physique et morale dans un esprit de respect de la femme comme personne adulte responsable d'elle-même et de ses décisions.

Commentaire des articles

L'avortement clandestin doit être assimilé à un acte d'exercice illégal de l'art médical et être réprimé comme tel. Telle est la portée de l'article 1.

L'avortement commis sans le consentement de la femme reste punissable en vertu des articles 348 et 349 du Code pénal.

L'article 2 abroge les articles 350, 351, 352 et 353 du Code pénal, de même que les deux derniers alinéas de l'article 383 du même Code.

L'interruption de la grossesse étant un acte d'exercice de l'art médical, elle est totalement régie par les règles de la déontologie médicale, laquelle suffit à imposer les restrictions requises par la préservation de la santé de la femme.

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

De zwangerschapsonderbreking is een handeling van uitvoering van de geneeskunde als bedoeld bij artikel 2 van het koninklijk besluit n° 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies.

Art. 2

De artikelen 350, 351, 352 en 353 van het Strafwetboek, alsmede de laatste twee leden van artikel 383 van dit wetboek worden opgeheven.

8 december 1977.

Leona DETIEGE
Jeanne ADRIAENSENS
Georgette BRENEZ

PROPOSITION DE LOI**Article 1**

L'interruption de la grossesse constitue un acte d'exercice de l'art médical, visé à l'article 2 de l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'art de guérir, à l'exercice des professions qui s'y rattachent et aux commissions médicales.

Art. 2

Sont abrogés les articles 350, 351, 352 et 353 du Code pénal, de même que les deux derniers alinéas de l'article 383 de ce Code.

8 décembre 1977.